

A 4

85

ORGANIZACJA ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZIEM Wschodnich.

Jakiegokolwiek bada się zagadnienia gospodarcze Ziemi Wschodnich jeszcze z lat ostatnich przed wojną, spotyka się nieodmiennie olbrzymie dziedziny wszelkich możliwości leżące odłożeniem i czekające na ludzi, kapitał i pracę. Możliwości olbrzymie, niewyczerpalne, a tymczasem Ziemia Wschodnie na każdym prawie odcinku szły na szarym końcu w szeregu pozostałych dzielnic.

Tak było przed wojną. Czegoż możemy oczekiwać w chwili, gdy ziemia ta odzyska wolność? Co zastaniemy? Zdaże się, że niewiele ponad pustkę, zgłiszczą i rumowiska. Wiemy przecież jaka była gospodarka bolszewicka i niemiecka i jak wyglądała "ewakuacja" władz niemieckich na terenach, na które wkraczają bolszewicy. Ci zaś po raz drugi zajmują nasze ziemie. To co zastaniemy - możemy już sobie dziś powiedzieć - będzie niczym.

Gdy zaczynamy budować polski, na Jej Ziemiach Wschodnich zacząć będziemy od samego początku, od zera. Ziemia Wschodnie to 45% powierzchni całego kraju. Dziś trudno nawet pojąć, jak wielki czeka nas wysiłek! Ze wysiłkiem temu podołamy, w to wierzymy. Musimy tylko obrać właściwą metodę działania.

Na pomoc innych dzielnic nie liczymy zupełnie. Będą one pochłonięte własną odbudową. Musimy dać sobie radę sami. Sami - nieliczna grupa osób. Z pośród tych co na Kresach po znanych działaniach okupantów pozostaną - odsetek ludności polskiej i to pozbawionej większości inteligencji, będzie niewiele. A budować nową polską mogą tylko Polacy. wszyscy inni - których stosunek do nas dobitnie został w ciągu pięciu lat wojny ujawniony - muszą zejść na plan drugi.

Metodą zytym jaką musimy przyjąć, może być tylko akcja zbiorowa: zespolenie wszystkich naszych rozporządzalnych sił ludzkich i kapitałowych. Musimy stworzyć machinę taką, w której wezmą udział wszyscy Polacy z nakładem maksimum swych sił. Inicjatywa prywatna jest nie tylko potrzebna, ale i konieczna. Nie może się ona jednak zasklepić na swoim małym egoistycznym odcinku, lecz współdziałać z ogólnym wysiłkiem i być częścią jednego wielkiego aparatu, jaki stworzyć pragniemy.

Aparat ten musi być tak wielki, jakiego dotychczas w Polsce nie mieliśmy, a prosty i sprawny. Aparat będzie tym sprawniejszy i tymbar dziej twórczy, im bardziej będzie jednolity, unikając wszelkich rozbieżności, oraz dwu- lub wielotorowości szeregu odrębnych instytucji.

Aparatem, który chcemy stworzyć będzie organizacja gospodarcza całego społeczeństwa, a więc inicjatywa i wola społeczeństwa, a nie władza narzucona.

Jako podstawę do niniejszego planowania musimy przyjąć wytyczne naszych Władz obecnych w stosunku do czasów powojennych, według których ustroj gospodarczy Polski oparty będzie na działalności samorządów gospodarczych i terytorialnych oraz związków zawodowych, wyposażonych w szerokie kompetencje.

Samorządy i związki zawodowe to poszczególne komórki organizacyjne życia gospodarczego. Dodajmy do tego banki reprezentujące kapitał społeczeństwa, oraz odpowiednie zrzeszenia świata naukowego i zawo-

A 4

- 2 -

185a

dów wolnych - a otrzymamy pełny obraz społeczeństwa i jego bogactw. Potrzeba jeszcze tylko do naszych celów: kierownictwa. Wykorzystanie wymienionych tu elementów jako pracujących części maszyny, oraz nadanie im jednolitego kierownictwa dla harmonijnej pracy twórczej - to zagadnienie ośrodkowe niniejszego referatu.

Ażby osiągnąć nasze zamierzenia, musimy zjednoczyć wszystkie te elementy, a uczynić to możemy w ten sposób, że każdy z nich wybierze spośród siebie delegata jako przedstawiciela swych interesów i swego zarządu, a wszyscy ci delegaci zasiądą razem do wspólnej Rady Naczelnej Delegatów, jako władzy nadzorczej i wybiorą Zarząd. Ten natomiast zorganizuje Sekretariat z poszczególnymi Wydziałami, a organami wykonawczymi pozostaną elementy wymienione poprzednio jako organizacje członkowskie. Tak powstanie nowa międzyzwiązkowa organizacja, której dziś moglibyśmy nadać nazwę: "Międzyzwiązkowa Centrala Gospodarcza Ziemi Wschodnich".

Będzie ona rzeczywistą reprezentacją całościowego społeczeństwa na terenie wszystkich województw wschodnich. Z taką instytucją będzie się musiał liczyć każdy, a my zdobędziemy siły do przeprowadzenia i urzeczywistnienia czekających nas zadań.

Jaką formą organizacyjną w szczegółach przyjmie Centrala odnośnie zarządu, podziału kompetencji i toku pracy - to będzie jeszcze tematem szeregu późniejszych dyskusyj i obrad i dziś przedwczesnie byłoby o tym mówić, chcąc jedynie zasadniczy obraz tej instytucji naszkicować,

Nie da się również na tym miejscu wliczyć i omówić wszystkich zadań Centrali tymbardziej, że życie samo i jego potrzeby będą w przyszłości wyznaczać coraz to nowe zadania. Postaramy się tu tylko wymienić najważniejsze jako charakterystyczne.

Ogólnie biorąc Centrala ma na celu: przez zwiększanie wydajności rolnictwa, zakładanie i stałe rozszerzanie wszelkich przemysłów, rozbudowę sieci komunikacyjnych, szerzenie oświaty szczególnie zawodowej, oraz wytyczanie polityki gospodarczej - doprowadzić do rozkwitu gospodarczego Ziemi Wschodnich, a ich mieszkańcom, szczególnie Polakom, zapewnić możliwie największy dobrobyt.

W tym celu Centrala musi najdokładniej zbierać wszelkie materiały informacyjne z całego terenu, tu należyte segregować i szeregować w takiej formie, by dawać obraz całości zagadnień, mogły być podstawą do wszelkiego rodzaju prac. Następnie materiały te muszą być przez odpowiednie Wydziały czy specjalnie tworzone Komisje przepracowane tak, ażeby łącznie z projektami i opiniami zainteresowanych organizacji członkowskich nabrały formy planu działania. Plany te celem nabrania mocy będą zatwierdzone przez Zarząd, bądź też w bardzo ważnych kwestiach przez Radę Naczelną Delegatów. Dopiero wtedy Centrala zleci wykonanie planów organizacjom członkowskim.

Dalej Centrala opinować będzie projekty organizacji członkowskich dbając o to, by były one zgodne z ogólnymi planami gospodarczymi dla całej Ziemi Wschodnich.

- 3 -

86

Centrala organizować będzie potrzebne kapitały na cele inwestycyjne, bądź przez zainteresowanie i zaangażowanie kapitałów prywatnych, bądź też przez uzyskiwanie kredytów bankowych i gromadzenie wolnych kapitałów organizacji oszczędnościowych. W tym drugim wypadku może występować nazewnątr jako kapitalista - przedsiębiorca, zakładając i prowadząc na swój rachunek takie przemysły jakie dla dobra ogółu są potrzebne. Przemysły te mogą być następnie odsprzedawane w ręce prywatne.

Centrala winna również otoczyć opieką szkolenie zawodowe nowych kadr fachowców, a przede wszystkim instruktorów i wykładowców, których po wojnie brak będzie ogromny, jak również zajęć czołowe miejsce w wydawnictwie gospodarczych publikacji i prasy.

Wreszcie wobec innych dzielnic polski wystąpi Centrala jako kontrahent na polu handlowym i rzecznik spraw Ziemi Wschodnich.

Na zakończenie należy zwrócić uwagę na to, że równocześnie tworzą się plany powstania ogólnego - państwowej instytucji regulacji powojennego ruchu ludności i pracy. Interesuje nas zatem wzajemne ustosunkowanie się obu tych instytucji na Ziemiach Wschodnich.

Interesem naszym byłoby w tym wypadku pójście obrad po linii oddania inicjatywy i wykonania rozdziału pracy w ręce instytucji społecznej i to w takiej formie, by na Ziemiach Wschodnich mogła zadanie to wypełnić Międzyzwiązkowa Centrala Gospodarcza Ziemi Wschodnich.

Bolesław Marski

Styczeń 1944.